

DE GEEST IN HAARLEM.

Toespraak tijdens de slotviering van de kerkedag op 16 september 1995 in de Grote- of Sint Bavokerk

door Jurjen Beumer

750 jaar, 71/2 eeuw, minstens 22 generaties voorvaders en -moeders, duizenden en nog eens duizenden vóór ons in deze stad.

Op maandagochtend, wanneer wij hier vergaderen sluip ik wel eens deze kerk binnen. Er is dan geen mens te bekennen, het is er stil, de stad komt langzaam op gang, de week is nog traag. Ik kijk en luister, niet als een toerist, maar probeer als het ware in gesprek te komen met al die generaties van voor onze tijd. De groten der stad liggen onder mijn voeten begraven, op de borden en schilden staan nog vaak hun namen, de kleinen brachten het niet zo ver, voor hen was er, als je geluk had, de bedeling, de liefdadigheid van de rijken, een broodbank. Al lopend peins ik verder, en breng via mijzelf nù de mensen van 750 jaar geleden in gesprek met de mensen uit het bijbelverhaal, nog weer 12 eeuwen daarvoor. Ik mijn gedachten zie ik een rabbi lopen door het joodse land, Jezus is zijn naam; genoemd naar een voorganger van hem, Jozua-Joshua. Bevrijder, betekent die naam. Hij zegt wonderlijke dingen en heeft het heel veel over 'de Geest', over geestkrácht en geestdrift, over rechtvaardigheid en liefde, en over een beweging van mensen die begeistert in die geest van liefde verder willen gaan. Wat mij opvalt is, dat Jezus nergens spreekt over het stichten van een kerk, of over het op gang brengen van een nieuwe godsdienst. Laat staan dat hij spreekt over kerk-mensen en andere mensen, over ongelovige en gelovige mensen. Nee, er is maar één soort, mensen: die van toen rond hem, die van 750 jaar terug tot en met ons vandaag hier, U en ik. Mensen, in een prachtige variëteit geschapen door een menslievende God: vrouw/man, meisje/jongen, bruin/zwart/wit/geel, homo/hetero.

En deze bevrijder vraagt wat bevrijders altijd vragen, wil je geestloos of vol van geest door het leven gaan, kies je voor het leven of kies je voor de dood. Dood, dat is duf, is saai, is corrupt, is de zwarte koppen van de krant gelijk geven. Dood, is varen op de negatieve kanten van je levenskompas. Leven, dat is verzet, dat is het er niet bij laten zitten, leven, dat is hartstocht voor het onmogelijke, is je kop kapot lopen en toch doorgaan. Leven, dat is de veerkracht van de geest. Dood en leven, licht en duister, deze uiterst vitale polen in een mensenleven, wroeten allebei aan ons en aan deze wereld.

En net wanneer ik een houten kruis op een kale heuvel zie waarin deze uitersten van ons mens-zijn worden weggeleefd, begint opeens het Müller-orgel in volle glorie te spelen. Ik schrik wakker uit mijn gepeins en sta weer met twee benen in het hier en nu van 1995. Ik spoed mij naar de vergadering met mijn collega's waar ze net begonnen zijn met zich te buigen over de uitleg van Markus 6.

Het gaat over 'de twaalf' die geroepen worden. Twaalf, het getal van de volheid, symbool voor de hele mensheid. Nù al gaan er enkelen in de Geest van bevrijding; dát is kerk-zijn, willen staan in die beweging van liefde. Wat Jezus liet zien kunnen zij/wij ook, dat is: de wereld bewoonbaar maken. Het atol Mururoa helpen als ze gepijnigd wordt door wreed Frans geweld. Bewoonbaar: de bomkraters in Bosnië vullen met potaarde zodat er bloemen bloeien, want eens moet het toch afgelopen zijn! Bewoonbaar: de zogenaamde illegale buitenlanders laten weten dat ook zij deel uitmaken van Gods goede schepping. Bewoonbaar, bewoond met Geest.

Wie eenmaal de diepte van kruis en opstanding, de wending van dood naar leven, van duister naar licht heeft ervaren, heeft flitsende vonken in hoofd en hart gekregen, vonken die ze 'geloof' noemen. Nù al gaan ze (u en ik?), als eerstelingen van een nieuwe schepping.

Wie komen ze tegen? Natuurlijk zichzelf. Wie de levensweg van de bevrijding aandurft komt allereerst zichzelf tegen, elke dag. Want de weg is lang en hard en moeizaam. Het enige waar we op leunen kunnen is een staf, een soort stok om te gaan, om iets van het gevaar af te weren. De staf die de pelgrims naar Santiago nog gebruiken om bloeddorstige honden op een afstand te houden. De weg is lang en kent veel eenzaamheid en ontbering, geen geld, geen brood, geen reiszak en maar één hemd,

staat er, en wel sandalen godzijdank. Zo worden dus geestdriftige mensen gelouterd en op de proef gesteld. Op weg gaan naar het Rijk van God is geen luxe cruise, maar een tocht vol gevaren. Velen haken dan ook af, geen wonder.

'De Geest in Haarlem' heette vandaag onze kerkelijke bijdrage aan Haarlem 750 jaar stad. Over die geest van recht en bevrijding heb ik het e.e.a. gezegd. Al die eeuwen door, ik weet het zeker, ik heb het ervaren die ochtend in die koude kerk, is deze geest werkzaam geweest in deze stad, in mensen van deze stad. Soms lauw, soms geestdodend. Soms te pronkerig of te bezitterig. Soms ging het meer om de kerk dan om de geest van God. Maar altijd was er weer de terugkeer tot de bronnen, tot de Bron zelf, tot God. En altijd ging de terugkeer tot de bron van leven gelijk op met de herontdekking van de nood van de medemens, ver weg en dichtbij, een dienende kerk.

De tijden door al die eeuwen heen zijn veranderd, gigantisch veranderd. Het Haarlem van toen is nauwelijks te vergelijken met het Haarlem van nu. Maar mensen blijven gelukkig mensen. En over honderd jaar als men via de elektronische snelweg terugkijkt naar dit jaar 1995, zullen anderen na ons verslag doen van de vonken van geloof van deze dag, over de geest in Haarlem die blaast waarheen zij wil en altijd, altijd mensen zal blijven inspireren tot de aarde in haar geheel bewoonbaar zal zijn, God alles in allen. We gaan twee aan twee, om elkaar de staf aan te reiken, om de onreine geesten van dood en verderf te weerstaan om demonen uit te drijven.

'Wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden.' (Mk. 13:13) Kom Schepper Geest, voltooi wat Gij begonnen zijt, maak mensen van ons:

*uw Geest, een feest
ik hoor haar steeds
de pijn geneest
en dit is altijd
zo geweest.*